

Helyi tanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

Az alábbi helyi tanterv a Hajdú-Bihar Megyei Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium számára a 2020. szeptember 1-jétől felmenő rendszerben (1., 5., 9. évfolyamokon) bevezetésre kerülő Nemzeti alaptantervben foglalt szabályozás alapján készült.

A képzés sajátosságai szerint: sajátos nevelési igényű/halmozottan sérült (látássérült, enyhe értelmi fogyatékos) tanulók számára készült.

Témakör – évfolyam	5.	6.	7.	8.
I. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE ÉS ALKOTÁSA	10+7	10+7	10	10
II. OLVASÁS, AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE	7+8	7+8	7	7
III. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS	7+7	7+7	7	7
IV. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL	60+7	60+7	60	60
V. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE	60+7	60+7	60	60
VI. SZABADON FELHASZNÁLHATÓ ÓRAKERET	36	36	-	-
ÖSSZESEN	180	180	144	144

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

5 – 8. évfolyam

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

- Az anyanyelvi kommunikációhoz szükséges képességek kialakítása, fejlesztése.
- A nyelvhasználat, azaz a kommunikációs képességek teljes körének fejlesztése a spontán beszédűtől a helyesírásig.
- A tanulók aktív, alkotó közreműködésével folyó ismeretszerzés, rendszeresen ellenőrzött alkalmazás útján.
- Az irodalmi művek olvastatásával, megértésével, elemzésével és megszerettetésével, valamint zenei és képzőművészeti alkotások bemutatásával a gyermekek személyiségének formálása.
- Pozitív erkölcsi tapasztalatok erősítése. A magatartásban, az emberi kapcsolatokban a szeretet, bizalom, türelem, együttérzés, igazmondás stb. megismertetése, gyakoroltatása, befogadása. A negatív tapasztalatok feldolgozása, irigység, közömbösség, harag, durvaság stb., azok hatásai.
- A szociális érzékenység fejlesztése, az együtt érző, segítő magatartás erősítése.
- A különböző médiumok, mint ismeretszerzési, művelődési, önkifejező kapcsolatteremtési lehetőségek, az alkalmazásokban lévő veszélyforrások. Tudatosság kialakítása a válogatásban.

FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- Szóbeli és írásbeli kommunikációs készségek fejlesztése.
- Élőbeszéd gyakoroltatása.
- A tanulók szövegalkotási tudásának gyarapításával képessé váljanak a társadalmi kommunikációra, az önkifejezésre.
- A nyelvi és a nem nyelvi jelek szerepének megismertetése.
- A helyesírás, a helyesírási elemzés és a helyesírási szempontú szövegjavítás gyakoroltatása.
- A néma értő olvasás fejlesztése.
- Könyvolvasási szokások kialakítása.
- Szövegtípusok, irodalmi műfajok megismerése.
- Alkotó életművek megismerése a magyar irodalomból.
- Az önálló tanulási képességfejlesztése.
- Pozitív személyiségjegyek kialakítása.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK:

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Társalgásban részt tud venni.
- Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkcióival élni.
- Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.
- Könyvtárhasználatra képes megadott szempontok alapján.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján)
- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes megadott szempontok alapján.
- Tudja az írást kommunikációs célokra használni.
- Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében.
- A tanult szó szerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja.
- Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.
- A kijelölt memoriterek szövegűen, megfelelő hangsúllyal elmondja.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, szereplőket, helyszínt beazonosít.
- Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
- Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

FEJLESZTENDŐ KOMPETENCIÁK, KÉSZSÉGEK, KÉPESSÉGEK, ATTITÚDOK

- A köznyelvi ejtés tisztasága.
- Akusztikus észlelés fejlesztése.
- Szóemlékezet.
- A szövegösszefüggés megértésének képessége.
- A verbális kifejezőkészség fejlesztése.
- Lényeglátás fejlesztése.
- Lényegkiemelő képesség.
- Önkifejezési készség.
- Kommunikációs képesség.
- Képesség a tanult ismeretek alkalmazására.
- Anyanyelvi kommunikáció
- Matematikai kompetencia
- Természettudományos kompetencia

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Digitális kompetencia
- Hatékony és önálló tanulás
- Szociális kompetencia
- Kezdeményezőképeség
- Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejező képesség
- Megfigyelés, kreativitás, önkifejezés.
- A társ meghallgatásának és véleménynyilvánításnak a képessége.
- Információk felidézésének képessége.
- A nonverbális kommunikáció fejlesztése.
- A hangos és néma olvasás technikai jellegű készségei.
- A kifejező olvasási készség fejlesztése.
- Szövegelemző képesség.
- Lényeglátás fejlesztése.
- A néma értő olvasás fejlesztése.
- Az önálló ismeretszerzési, tanulási képesség.
- Gondolkodási képesség (elemzés, összehasonlítás, lényeglátás, absztrakció
- Hosszú távú memória.
- Nyelvi kifejezőképeség.
- Önálló ismeretszerzési képesség.
- Tájékozódási készség.
- Szabályok elsajátításának képessége.
- Az olvasás megszerettetése, az irodalom szeretete, olvasásra nevelés
- Íráskészség fejlesztése, eszközszintű használatának képessége.
- Lényegkiemelés.
- Írásbeli szövegalkotás képessége.
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége, szokása.
- A tanult nyelvtani fogalmak, ismeretek felidézésének képessége konkrét példákon, helyzetekben.
- A gondolkodási képesség (elemzés, összehasonlítás, lényegkiemelés, absztrakció).
- Szabályok alkalmazásának képessége.
- Akusztikus figyelem és transzformálási képesség fejlesztése.
- A helyesírási készség.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Szabályalkotási és alkalmazási képesség.
- Önellenőrzés, hibajavítás képessége, szokása.

5. évfolyam

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

- Olyan beszédszint kialakítása, amely segíti a tanulót a mindennapi élethelyzetekben való eligazodásban és társas együttműködésben.
- Az önálló ismeretszerzéshez szükséges olvasás-írás képességeinek továbbfejlesztése.
- A helyes erkölcsi, esztétikai érték fejlesztése, megalapozása, a gyermek személyiségének gazdagítása a népköltészeti alkotások bemutatásán keresztül.

FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- A közlés szempontjából fontos nem verbális és nyelvi jelek megismertetése.
- A helyes beszéd, a helyesírás megalapozása érdekében alapvető mondattani, szótani és hangtani ismeretek feldolgozása.
- A nyelvi különbségek csökkentésével a beszédműködés folyamatos fejlesztése.
- Szavak, szókapcsolatok, kifejezések kibontása a beszédből, és sokoldalú alkalmazásuk mondatalkotásokban és a mondanivaló összefüggő kifejtésében.
- Az eltérő szinten olvasó tanulók felzárkóztatása.
- A kiejtés, a szóelemzés és a hagyomány elveire épülő helyesírás gyakorlása.
- A közlő és megértő képességek szintjének fejlesztése.
- A szókincs gazdagítása az irodalmi művek, népköltészeti alkotások, ismeretterjesztő írások szóanyagának értelmezésével, változatos beszédhelyzetekben történő alkalmazásával.
- A szövegértés folyamatos fejlesztése: a szövegek adatainak, mondanivalójának megállapítása, az értelmes tanulás képességének fejlesztése.
- A tanulás, az önművelés vágyának, igényének erősítése az olvasás örömeinek kialakításával.
- Irodalmi alkotások illusztrálása, a formákkal és a színekkel a hangulat érzékeltetése.
- Irodalmi alkotások dramatizált megjelenítése, a mozgás esztétikai szépségének megéreztetése

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK:

- Ismerje és alkalmazza az emberi kapcsolatfelvétel illemszabályait.
- Próbálja alkalmazni a tanult ismereteket a mindennapi kommunikációs helyzetekben.
- Válgjon igényévé az értelmes, kifejező beszédmód.
- Vegyen részt dramatizálásban, bábos megjelenítésben.
- Törekedjen beszédének és mozgásának összehangolására.
- Segítséggel alkalmazza a tanult nyelvi elemeket (hang – szótag – szótő – toldalék – szó)
- Segítséggel alkalmazza a tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályokat.
- Alkalmazza az elvlasztás szabályait.
- Legyen képes az olvasás és írás eszközsintű használatára a feladatok megoldásában.
- Segítséggel tudjon beszámolni tématarással olvasmányokról, ill. élményekről.
- Tudjon közös előkészítés után 4-5 mondatnyi írásbeli fogalmazást alkotni.
- Ismerje fel a tanult műfajokat az elbeszélő és a verses irodalom köréből.
- Legyen képes segítséggel az olvasás útján történő ismeretszerzésre, tények, adatok kiemelésére.
- Irányítással tudjon olvasnivalót választani adott témához.
- Tudjon emlékezetből felidézni egyszerű szövegeket, memorizálni verseket.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK:

- Történelem
- Természettudomány
- Vizuális kultúra
- Ének-zene: ritmus, hangképzés, légvétel
- Testnevelés mozgáskoordináció fejlesztése
- Etika, hit-és erkölcsstan
- Matematika: szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés
- Digitális kultúra: IKT eszközök

FELDOLGOZÁSRA AJÁNLOTT MŰVEK:

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Petőfi Sándor: Füstbe ment terv, Reszket a bokor mert...
- Az égig érő fa (magyar népmese)
- Tündérszép Ilona és Árgyelus (magyar népmese)
- Attila földje (magyar népmese)
- Válogatás a magyar népmeseegyűjteményből
- Kőműves Kelemen
- Arany János: Rege a csodaszarvasról
- Lehel kürtje
- Mátyás-mondák
- Bibliai történetek: A világ teremtése, Az édenkerti történet, Noé és a bárka, Jézus születése, A betlehemi királyok
- Fazekas Mihály: Lúdas Matyi
- Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa

AJÁNLOTT MEMORITEREK:

- Beszédműveléshez versek, mondókák, nyelvtörők (pl.: Weöres Sándor, Tamkó Sirató Károly, stb.)

Témakör	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fejlesztendő kompetenciák, készségek, képességek, attitűdök

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

I. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE ÉS ALKOTÁSA Beszédtechnika Eligazodás mindennapi élethelyzetekben	Légzéstechnika, ajakartikuláció, ritmus, időtartam. • Hangsúly és hanglejtés. • Hangkapcsolatok ejtése • Beszédszünetek megtartása. Metakommunikáció • mimika, testtartás, távolságtartás, tekintet Kommunikációs helyzet • A kommunikációs helyzet alapelemei kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, vélemény- és szándéknyilvánítás, kérés, kérdés	• Légzéstechnikai gyakorlatok hangok, szósorok, szövegek, versek, sorolók, mondókák mondásával. • Artikulációs gyakorlatok hangok, szó párok mondásával, olvastatásával. • Gyorsasági gyakorlatok szótagsorok, nyelvtörök utánmondásával. • Ritmusgyakorlatok szó sorok, versek olvastatásával. • Időtartam-gyakorlatok szó sorok olvastatásával, versmondással. • Hangsúlygyakorlatok: szó-, szakasz-, és mondathangsúly jelölése, utánmondása, olvastatása, korrigálása, hangsúlyáthelyezés. • Hangkapcsolat-gyakorlatok: hasonulást, összeolvadást tartalmazó szóoszlopok olvastatása, kritikus helyek kiemelése, jelölése, hibás ejtés javítása. • Hangerőváltási gyakorlatok versek, mondókák többszöri ismétlésével. • Helyes ejtési hibák felismerésének és javításának tanulása. • Versek, mondókák reprodukálása. • Kommunikáció kiscsoportokban szituációs játékok, helyzetgyakorlatok, bábozás segítségével. • Memoriterek	Anyanyelvi kompetencia: nyelvi kifejezőkészség fejlesztése Emlékezet, reprodukáló képesség fejlesztés Egymásra való odafigyelés Nonverbális kommunikáció fejlesztése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

II. OLVASÁS ÉS AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE Könyvtárhasználat	• A tanulást segítő eljárások tanulása. - A hangos és néma olvasási technika fejlesztése. • Néma olvasással történő szövegfeldolgozás tanítása • (adatkeresés, lényegkiemelés, jegyzetelés, vázlatírás). • Szövegelemző gyakorlatok. • Az aktív és passzív szókincs gyarapítása. • Tájékozódás különféle dokumentumtípusokban: • könyvek (ismeretterjesztő és szépirodalmi szöveg) • segédkönyvek (szótár, lexikon, enciklopédia) • gyermekfolyóiratok olvasása, rovatrendjük megismerése)	• Tanulási technikák gyakorlása. • Tréninggyakorlatok (különböző műfajú szövegek elemzése, átalakítása, szerepcserével történő elmondása, párbeszéd eljátszása; szöveg szűkítése; nem megfelelő szavak, szó szerkezetek kicserélése, szinonimák, azonos jelentésű szavak keresése, behelyettesítése) • Az olvasás tempójának és pontosságának fokozása (látószögnövelő gyakorlatok; jel- és szókeresés; hibakeresés; szinonima-keresés; szóteremtés; szavak, mondatok, szövegek olvastatása). • Szövegfeldolgozás tanítása (adatkeresés, lényegkiemelés, tételmondat keresése, témamegállapítás; jegyzetelés; vázlat, kérdés a témáról). • Didaktikus szövegek feldolgozása. • Könyvtárhasználat tanítása (betűrend; szótár és lexikonhasználat; címszavak és szócikkek keresése)	Önálló tanulás képességének fejlesztése Szókincsbővítés Kifejezőképesség-fejlesztése Egymásra való odafigyelés attitűdjének kialakítása

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

III. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS Szöbéli szövegalkotás Írásbéli szövegalkotás	• Időtartam jelölése. • Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. • Helyesírási alapelvek (kiejtés, szóelemző, hagyományos) • Mondatok a beszélő szándéka szerint (kommunikációs szempontból). • Mondat tagolása, írásjelek használata. • Az írásbéli kifejezőkészség megerősítése. - Mondatalkotások, mondatfűzések, cím és tartalom kapcsolata, anyaggyűjtés módja, a fogalmazás első mondata, vélemény a fogalmazás végén. • A vázlatkészítés tanulása. • A „mesélő” elbeszélő stílus. • Mesealkotások olvasási élmény és fantázia alapján. • Leírás tárgyról, személyekről, állatokról, növényekről. • Különböző műfajú szövegek készítése (elbeszélés, leírás). • Az elbeszélés és leírás jellemző jegyei alapján való felismerése - Szövegtömörítés, vázlat. • Illusztráció készítése, dramatizálás, bábozás. • Meghívó, hír, hirdetés megfigyelése.	• Helyesírás gyakorlása másolással, diktálással, mintakövetéssel, „belátásos tanulással”, látóhalló tollbamondással, emlékezetből való írással. • Helyesírási hibák javításának tanulása (szótárhasználat). • Meghívó, hír, hirdetés gyűjtése. • Elbeszélés élmény alapján, kiscsoportos kommunikációban. • Mesebefejezés, mesealkotás meghallgatott vagy olvasott részletek alapján. • Elbeszélés élmény, fantázia alapján. • Állatok személyek leírása. • Meseszereplők, mikrokozonyetben élő, jól ismert, érdekes személyek leírása. • Különböző műfajú szövegek készítésének gyakorlása. • Szöveg átalakítása szűkítéssel (lényegkiemelés, tömörítés), bővítéssel.	Önálló tanulás képességének fejlesztése Lényeglátás, lényegkiemelő képesség fejlesztése Megfigyelőképesség fejlesztése Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejező képesség Digitális kompetencia Verbális kifejezőkészség fejlesztése Íráskészség fejlesztése Helyesírási készség fejlesztése Szövegértő képesség fejlesztése Írásbéli kifejezőkészség fejlesztése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

IV. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL Betűk Szóelemek, szavak Mondatok	• Közlések kifejezése gesztusokkal, arcjátékkal, tekintettel, testtartással, érintéssel. • Elemi udvariassági formák. • Beszédhangok, a hangképzési folyamat, a magán- és mássalhangzók képzése, időtartama. - A mássalhangzók egymásra hatása - Az ábécé és a betűrend. • A szavak szerkezete: szótő, toldalék, egyszerű szó, összetett szó. • A szavak elválasztása. • Hangalak és jelentés: egy- és többjelentésű, rokon- és ellentétes jelentésű, azonos- és hasonló alakú szavak. • Időtartam jelölése. • Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése. • Helyesírási alapelvek (kiejtés, szóelemző, hagyományos) • Mondatok a beszélő szándéka szerint • Mondat tagolása, írásjelek használata.	• Kapcsolatfelvétel (köszönés, bemutatkozás, megszólítás), szándéknyilvánítás (kérés, kérdés, tudakozódás, felszólítás, meghívás), véleménynyilvánítás indukciós szövegek és valóságos helyzetek elemzésével, eljátszásával. • Illemszabályok megismerése, megfogalmazása, alkalmazása szerepjátékokban, mindennapi élethelyzetekben, s a hozzájuk kapcsolódó szokások, kialakítása. • konfliktushelyzetek megoldásakor. • Magán- és mássalhangzók felismerésének gyakorlása (felismerés, megnevezés, szavak átalakítása hangok, betűk változtatása, szavak toldalékolása). • Betűrend készítése, lexikon használata. • Szavak adott szempontú csoportosítása (jelentés, kérdőszó, szófaj) • Toldalékolt szavak alaktani elemzése; szópárok szó szerkezetek toldalékolása, átalakítása, bővítése. • Többalakú toldalékok illeszkedésének gyakorlása. • Grammatikailag helyes mondatok felépítése megjelölt szavak toldalékolásával. • Helyesírás gyakorlása másolással, diktálással, mintakövetéssel, „belátásos tanulással”.	Differenciáló képesség fejlesztése Digitális kompetencia Verbális kifejezőkészség fejlesztése szituációs gyakorlatokon keresztül Íráskészség fejlesztése Helyesírási készség fejlesztése Esztétikai érzék fejlesztése Logikai készség fejlesztése Megfigyelőképesség fejlesztése

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

V. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE Népköltészet • szólások, közmondások • mesetípusok mondák • mítoszok, legendák Epika • Az elbeszélés Líra • tájvers • családvers	Népköltészet: a művek keletkezése Mesetípusok: A népmese jellemzői • népmesék (állatmese, tündérmese, tréfás mese, szegény ember – mesék) • közmondások, - népi tréfák A műmesék, más népek meséi A mondák világa, fogalma • magyar mondák • más népek mondái • A Biblia – történetek a Bibliából (pl.: A világ teremtése, Az édenkerti történet, Noé bárkája, Öt kenyér és két hal, A tékozló fiú példázata, A kánai menyegző, stb.) - Mítoszok, legendák világa, fogalma Elbeszélések gyermekekről	• Nem verbális kommunikációs gyakorlatok végeztetése; irodalmi művek szerepjátása. • Cselekmény tér- és időbeli viszonyainak meghatározása. • Tevékenységek, cselekvések megfigyelése, eljátszása mozgással, testtartással. • Érzelmek kifejezése, közlések gyakorlása tekintettel, gesztikulációval. • Irodalmi művek jelenetekre bontása, eljátszása. • Dramatizálás; bábozás. • Szereplők tulajdonságainak gyűjtése. • A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése. • Könyvtári órák szervezése.	Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás. Szociális kompetencia Esztetikai érzék fejlesztése Verbális kifejezőkészség Szövegértés fejlesztése Lényeglátás, lényegkiemelés Dramatikus kifejezőkészség

TOVÁBB HALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló társalgásban részt tud venni.
- Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni.
- Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.
- Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján).
- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján.
- Tudja az írást kommunikációs célokra használni.
- Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében.
- A tanult szó szerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.
- A kijelölt memoritereket szöveghűen, megfelelő hangsúllyal elmondja.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja.
- Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
- Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

6. évfolyam

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

- A magyar nép életéhez kapcsolódó irodalmi művek feldolgozásával, rendszeres és változatos nyelvi tevékenységekkel járuljon hozzá a nemzeti azonosságtudat, a kultúrát és értékeket közvetítő magatartásformák megalapozásához.

FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- Az irodalmi művek és a beszédhelyzetek elemzésével olyan magatartási módok megismertetése, melyek előmozdítják a közösségi életbe való tudatos részvételt.
- A nyelvre vonatkozó ismeretek gyarapítása a szavak szerepének elemzésével a szó- és írásbeli kifejezésben, a helyesírási ismeretek tudatosításában.
- A közlő és megértő képességek szintjének fejlesztése a nyelvi jelek és valóságmozzanatok érzékeltetésével, az ezekkel kapcsolatos gondolkodási, emlékező és elképzelő műveletek fejlesztésével.
- A szövegértés folyamatos fejlesztése a művek szerkezetére vonatkozó egyszerű-szövegelemzési műveletekkel.
- Az írás eszközként való felhasználása írásos munkák összeállításakor.
- Bővítse könyvtárhasználati ismereteit.
- Az intellektuális érzelmek fejlesztése.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK:

- Tudjon a mindennapi érintkezés nyelvi formáinak megfelelően megnyilvánulni.
- Törekedjen a helyes köznyelvi ejtésre, a kommunikációs helyzetekben a normák tartására.
- Mondanivalóját segítséggel fogalmazza meg.
- Előkészítés után tudjon bábokkal improvizációkat végezni.
- Legyen tájékozott a megismert szófajok körében, és igyekezzen fokozott önállósággal alkalmazni az ezekhez kapcsolódó nyelvtani szabályokat.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Alkalmazza a tanult helyesírási szabályokat.
- Használja a helyesírási normának megfelelően a mondatkezdést és befejezést.
- Alkalmazza a tanulmányai során megismert szavak helyesírását, fokozott önállósággal jelölje a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatokat.
- Tudjon 5-6 mondatot hibátlanul, szép külalakkal másolni.
- Tollbamondásnál alkalmazza a tanult nyelvtani szabályokat.
- Legyen képes önálló hibajavításra.
- Rendelkezzen fogalmazási alapismeretekkel, irányítással tudjon képeslapot, meghívót írni.
- Legyen képes segítséggel összefüggő (5-6 mondatos) szóbeli és írásbeli szövegalkotásra a tanult szövegszerkesztés szabályainak alkalmazásával.
- Legyen képes néma olvasással egyszerű stílusú, kb. egyoldalmi gyermekeknek szóló ismeretterjesztő szöveg áttekintésére, megértésére – adott szempontok alapján.
- Legyen képes ismert szöveg jó tempójú, értelmes hangos olvasására, elemezze irányítással tartalmi és formai szempontból az olvasottakat.
- Tudjon néhány fontos adatot ismertetni, megnevezni irodalmi művekből (helyzet, helyszín, szereplők, főhős életútja, cselekmény menete, érzelmek).
- Ismerje fel a tanult irodalmi művekben a pozitív és negatív hősöket, tudjon véleményt nyilvánítani – irányítással – a művekkel kapcsolatban.
- Tudja az irodalmi művek megadott részleteit memoriterként felidézni.
- Legyenek ismeretei a tanult írók, költők legfontosabb életrajzi adatairól.
- Tájékozódjon a könyvtárban és segítséggel tematikusan válogasson, olvasnivalót önállóan válasszon. Fokozott önállósággal használja a Helyesírási szótárt és a Magyar értelmező kéziszótárt.

KAPCSOLÓDÁSI PONTOK

- Történelem
- Természettudomány
- Vizuális kultúra, Ének-zene: ritmus, hangképzés, légvétél
- Testnevelés mozgáskoordináció fejlesztése, finommotorika fejlesztése
- Etika, hit-és erkölcsstan
- Matematika: szöveges feladatok értelmezése, adatgyűjtés
- Digitális kultúra: IKT eszközök

FELDOLGOZÁSRA AJÁNLOTT MŰVEK:

- Petőfi Sándor: Füstbe ment terv, Reszket a bokor mert...
- Az égig érő fa (magyar népmese)
- Tündérszép Ilona és Árgyélus (magyar népmese)
- Válogatás a magyar népmeseegyűjteményből
- Attila földje (magyar népmese)

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Kómíves Kelemen
- Arany János: Rege a csodaszarvasról
- Lehel kürtje
- Mátyás-mondák
- Bibliai történetek: A világ teremtése, Az édenkerti történet, Noé és a bárka, Jézus születése, A betlehemi királyok
- Fazekas Mihály: Lúdas Matyi
- Petőfi Sándor: János vitéz
- Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa
- Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk
- Gárdonyi Géza: Egri csillagok

AJÁNLOTT MEMORITEREK:

- Petőfi Sándor: Nemzeti dal (részlet), Egy estém otthon (részlet), János vitéz (részletek), Szülőföldemen (részlet), Szeptember végén (részlet), Pató Pál úr (részlet)
- Beszédműveléshez versek, mondák, nyelvtörők, szövegrészletek

Témakör	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fejlesztendő kompetenciák, készségek, képességek, attitűdök
I. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE ÉS ALKOTÁSA Beszédtechnika	• Légzéstechnika-, artikuláció-, időtartam- és ritmusgyakorlatok. • Hangsúly, hanglejtés. • Beszédfolyamat-váltás. • Hangképzési- és beszédgyakorlatok. • Nyelvi és nem nyelvi kifejezőeszközök alkalmazása. • Kapcsolatteremtés és kapcsolattartás. • Véleménynyilvánítás a vita (egyéni álláspont kifejtése, reagálás mások véleményére iskolai, családi és baráti helyzetekben). • Dramatikus improvizációk. • Szókincsfejlesztés különféle kommunikációs helyzetekben.	• Beszédfolyamat-váltások, beszédszünetek megtartása olvasás közben. • A helyes ejtési tréningek kiegészítése olvasásgyakorlással, más nyelvhasználati képességekkel. • Szakszavak megtanítása, alkalmazása a véleményalkotás megfogalmazásához • szókincsbővítés; szóbeli szövegalkotás, önismeret fejlesztése – dramatikus játékok. • Memoriterek.	Olvasási készség fejlesztése Logikus gondolkodás fejlesztése Memória fejlesztése Szövegértés fejlesztése Koncentráció fejlesztése Digitális kompetencia

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

	• A kapcsolatfelvétel viszonzása és a rá vonatkozó illemszabályok.		
II. OLVASÁS ÉS AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE Könyvtárhasználat	• Különféle (tartalmú) műfajú szövegek olvastatása, a szövegek értelmezése megadott szempont szerint (téma, logikai rend, tények, adatok kiemelése; kérdés). • Lényegkiemelés a szövegelemzésben. • Vázlatkészítési gyakorlatok. • A könyv- és sajtóolvasás tanulása. • A könyvtár rendje. • A katalógus rejtélye (elemi ismeretek). • A korosztálynak szánt fontosabb sajtótermékek főbb fajtái, formai és szerkezeti jellemzői. • Helyesírási szótár használata. • Magyar értelmező kéziszótár használata.	• Szövegek logikai szempontú elemzése (felosztás, meghatározás). • Didaktikus és publicisztikai szövegek elemzése. • Történelmi ismeretterjesztő szövegek olvastatásával, feldolgozásával a történelmi idő- és térszemlélet alakítása. • Irodalmi lexikon, életrajzi lexikon alapján az írók, költők életére, munkásságára vonatkozó adatok gyűjtése. • Olvasási szokások alakítása.	Digitális kompetencia Hatékony és önálló tanulás. Szociális kompetencia Esztétikai érzék fejlesztése Verbális kifejezőkészség Szövegértés fejlesztése Lényeglátás, lényegkiemelés

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

	• Olvasnivaló választása adott témához.• Viccek olvasása.• Rejtvények megoldása.		

III. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS Szóbeli szövegalkotás	• Tulajdonnevek.• Szóvégi magánhangzók főnevekben, melléknevekben.	• Szavak vizsgálata, elemzése kommunikációban betöltött funkciója alapján.	Anyanyelvi kommunikáció Digitális kompetencia

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

Írásbeli szövegalkotás	• Fokozott és képzett melléknevek. • Számnevek betűvel és számjeggyel. • Postai űrlapok. • Igeközös igék és igeidők. • Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok. • Helyesírási alapelvek. • Szófajok helyesírása és nyelvhelyességi ismeretei. • Fogalmazási gyakorlatok szóbeli és írásbeli műfajokban; felelet, beszámoló. • Szövegkorrekciók. • Az olvasottak reprodukálásának módjai. • Beszámolók élményekről, megfigyelésekről, tapasztalatokról. • Kérdések megfogalmazása és megválaszolása tankönyvi szövegek alapján. • A jellemzés. • Képeslapok (értésítő, üdvözlő, köszönő lapok) barátoknak, barátnőnek, rokonnak, tanárnak). • Meghívók családi, iskolai összejövetelre, rendezvényre. • E-mail, SMS, csetelés, blog. • Az elbeszélés szerkezete, tagolása, vázlat, tömörítés.	• Szófajok, szó szerkezetek felismertetése mondatban. • Rendszeres helyesírás-gyakorlás differenciáltan, problémaorientáltan. • Helyesírási és nyelvhasználati hibák javítása, korrigálása. • Különböző műfajú szövegek elemezése adott szempontok alapján. • Szerepcsere tréningyszerű gyakorlása párbeszéd formában. • Egyénre szabottan összeállított tréninggyakorlatok. • Önkorrekció. • Különböző műfajú szövegek kiegészítése, befejezése. • Jellemző tulajdonságok sorrendbe állítása, adott szempontok szerinti rendezése. • Utalványok, csekkok kitöltése; borítékok, üdvözlőlapok címzése, írása. • Feladatlapok, táblázatok kitöltése. • Szólások, közmondások, idézetek beépítése mondatokba, szövegbe.	Hatékony és önálló tanulás Szociális kompetencia Kezdeményezőképeség Esztétikai - művészeti tudatosság és kifejező képesség, verbális kifejezőképesség fejlesztése Írásbeli kifejezőképesség fejlesztése Rendszerlátás, lényegkiemelés fejlesztése Szituációk felismerése, megfelelő verbális reakció képességének fejlesztése

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

IV. ANYANYELVI KULTÚRA, ISMERETEK AZ ANYANYELVRŐL Szavak, szóelemek Szó szerkezetek Mondat	• Szavak csoportosítása jelentéstartalmuk alapján. • Szófaji ismeretek: főnév, melléknév, számnév, ige (igeidő, igeragozás, igekötők), névelő, névutó, névmás • Szavak átalakítása: a képző, jel, rag szerepe - Szó szerkezetek felismerése, alkotása. • Az elválasztás szabályai. • Mondatok átalakítása: szórend, tömondat, bővített mondat.	• Szavak csoportosítása, válogatása jelentésük, mondatbeli szerepük és alaktani viselkedésük alapján. • Szófajtani ismeretek tanulása a többi nyelvhasználati tevékenységgel együttesen. • Mondatalkotások.	Anyanyelvi kompetencia fejlesztése Írásbeli kifejezőképesség, rendszerezési képesség fejlesztése Figyelem, emlékezet fejlesztése
V. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE	Népköltészet • mondák • mítoszok • legendák • népdalok • néballada Líra változó ritmusú és témájú versek	• Műfaji sajátosságok felismerése. • Dramatizálás, felolvasás. • Irodalmi művek adott szempontú vizsgálata: erkölcsi értékek, emberi viselkedés- és magatartásformák, érzések, hangulatok. • Lírai művek vizsgálata a képszerűség felől • A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	Anyanyelvi kompetencia fejlesztése Szóbeli kifejezőképesség fejlesztése Nonverbális kommunikáció fejlesztése

TOVÁBB HALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló társalgásban részt tud venni.
- Képes a közlés kifejező és tájékoztató funkciójával élni.
- Képes meggyőzni, érvelni, kérdezni, véleményt elfogadni.
- Az olvasást az információszerzéshez és átadáshoz felhasználja.
- Képes könyvtárhasználatra, megadott szempontok alapján.
- Lényegkiemelésre, tartalom rövid visszaadására képes (esetleg tanári kérdések alapján).
- Olvasható, áttekinthető írásművek készítésére képes, megadott szempontok alapján.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Tudja az írást kommunikációs célokra használni.
- Szavakat átalakít, csoportosít, szóösszetételeket alkot, használ saját gondolatainak kifejezése érdekében.
- A tanult szószerkezeteket felismeri, gyűjti, csoportosítja.
- Képes hiányos és bővített mondatot alkotni, átalakítani a közlés szándékához igazítva.
- A kijelölt memoriterek szövegűen, megfelelő hangsúllyal elmondja.
- Tanult irodalmi művek tartalmát ismeri, a szereplőket, helyszínt azonosítja.
- Irodalmi alkotások esetében tud összehasonlítani, értelmezni, elemezni.
- Líra, epika, dráma fogalmát ismeri, tud ennek megfelelően csoportosítást végezni.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

7. évfolyam

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

- A szépirodalmi alkotások érzelmi hatásaira építve közvetítse a magyar nyelv és kultúra elválaszthatatlanságát, segítse a pozitív érzelmek és értékek elfogadását, valamint a hazaszeretet, felelősségérzet kialakulását.

FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- Versek, elbeszélések, regényrészletek tartalmi és nyelvi szépségeinek felismertetésével az esztétikai érzelmek formálása (gyönyörködés, feszültség, derű, stb.).
- Az egyéni mondanivaló kifejezésének és a közösségi élet „párbeszédeibe” való bekapcsolódás képességének fejlesztése.
- Az értelmes tanulás képességének fejlesztése.
- Szókincs gazdagítása az irodalmi művek, ismeretterjesztő és publicisztikai írások szó- és kifejezésanyagának értelmezésével és gyűjtésével.
- Nemzeti irodalmunk néhány kiemelkedő alkotásának megismerése.
- Műfajelméleti, stilisztikai, verstani ismeretek nyújtása.
- Mondattani alapismeretek megismerése, a helyesírás készség továbbfejlesztése.
- A magyar irodalom és történelem „kötődéseinek”, kapcsolatának felismertetése.
- Segédkönyvek, lexikonok, szótárak használata.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK:

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Legyen képes összehangolni verbális megnyilvánulásait a testbeszéddel.
- Udvariasan működjön együtt a felnőtt és kortárs beszédpartnerekkel.
- Törekedjen a mindennapi beszédben a kulturált és pontos megfogalmazásra.
- Társaival együttműködve – aktívan – vegyen részt a dramatikus játékokban.
- Legyen képes segítséggel értelmezni és alkalmazni a tanult nyelvtani és nyelvhelyességi ismereteket.
- Használja a tanult szófaji ismereteket.
- Ismerje fel a tanult mondatszerkezeteket.
- Legyen jártas mondatok elemzésében.
- Alkalmazza a tanult, gyakorolt helyesírási szabályokat. (helyesírásunk alapelvei)
- Önállóan tudjon önellenőrzést, hibajavítást végezni.
- Rendelkezzen adottságainak megfelelő írásmóddal, írástempóval különböző feltételek mellett: másolás, diktálás, önálló írás.
- Segítségnyújtás mellett legyen képes szövegelemző műveletekre szóban, írásban.
- Segítséggel végezzen szövegtömörítést.
- Segítséggel tudjon vázlatot készíteni.
- Tanári segítséggel tudjon összefüggően beszámolni az olvasott eseményekről és az azok által szerzett élményeiről (helyzetek; jelleme; érzelmek; gondolatok; összefüggések).
- Tudjon önállóan tájékozódni a könyvtárban.
- Lehetőség szerint vegyen részt színházi előadáson, tartsa be a színházlátogatás szabályait.

TANTÁRGYI KAPCSOLÓDÁSI PONTOK:

- Ének-zene: ritmusgyakorlatok, a ritmus más-más formái.
- Testnevelés: a mozgás kifejezőereje
- Természettudomány: ismeretterjesztő szövegek olvasása
- Digitális kultúra: ismeretszerzés módja
- Matematika: szöveges feladatok értelmezése
- Történelem: szövegértelmezés, szövegelemzés, tények, információk gyűjtése, az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok, lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása.
- Vizuális kultúra: esztétikus munka.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

FELDOLGOZÁSRA AJÁNLOTT MŰVEK:

- A RENESZÁNSZ IRODALMA
Janus Pannonius: Pannónia dicsérete (epigramma)
Balassi Bálint
Ajánlott mű: Egy katonaének
- A BAROKK IRODALOM
Feldolgozásra ajánlott művek:
Bujdosóénekek
Mikes Kelemen: 112. levél
- A FELVILÁGOSODÁS IRODALMA
Ajánlott művek:
Csokonai Vitéz Mihály: A reményhez (elégia)
- A XIX. SZÁZAD IRODALMA
Kölcsey Ferenc: Himnusz; Huszt (epigramma)
Vörösmarty Mihály: Szózat
Petőfi Sándor:
Az Alföld, (tájlíra)
Nemzeti dal (dal)
Egy gondolat bánt engemet (óda)
Arany János
Családi kör (életkép)
A walesi bárdok (ballada)
Toldi (elbeszélő költemény)
Ajánlott művek:
Petőfi Sándor: Szeptember végén
Arany János: A fülemile (elbeszélő költemény)
Jókai Mór: A kőszívű ember fiai (részlet) vagy
Mikszáth Kálmán: A néhai bárány, A két koldusdiák (részletek)

AJÁNLOTT MEMORITEREK:

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Kölcsey Ferenc: Himnusz
- Vörösmarty Mihály: Szózat
- Arany János: Toldi – részletek
- Önálló választás alapján vers-, novella- és regényrészlet

Témakör	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fejlesztendő kompetenciák, készségek, képességek, attitűdök
I. BESZÉDKÉSZSÉG, SZÓBELI SZÖVEGEK MEGÉRTÉSE, ÉRTELMEZÉSE ÉS ALKOTÁSA Beszédtechnika Páros- kisközösségi és közéleti kommunikáció	• Légzéstechnika • Ajakartikuláció és ritmus • Időtartam, hangsúly, hanglejtés • Beszédfolyamat-váltás • Beszédszünetek • Felolvasás • Vers- és prózamondás. • Élőbeszéd gyakoroltatása: • megszólalásra való felkészülés • szóbeli szövegalkotás különböző műfajokban (üzenetközvetítés, hirdetés, köszöntés, meghívás, tudakozódás, kérdezés, segítségkérés vészhelyzetekben) • vita (érvelés, indoklás, cáfolás) • A beszédhelyzet felismerése, alkalmazkodás a szituációhoz, a témához és a partnerhez. • Dramatikus improvizációk	• A beszédpercepció fejlesztése • A néma értő olvasás gyakorlása a gyorsolvasási technikák alkalmazásával. • Felkészülés nélküli hangos olvasás gyakoroltatása. • Szócikk-olvasás lexikonból, szótárból. • Szokványostól eltérő szedésű szövegfoltok olvasása. • Felolvasás gyakorlása (vers, rövid elbeszélések, anekdoták, viccek gyakorlása, értékelése. • Az élőbeszédvel azonos időben érvényesülő kommunikációs normákhoz való igazolás gyakorlása (kapcsolattartás, kapcsolatteremtés, tekintettartás, térközsabályozás, stb.) • Szociális szituációhoz és szerephez való alkalmazkodás gyakorlása. • Gyakorlatok a vitakultúra fejlesztésére.	Anyanyelvi kommunikáció: szövegértelmezés, helyes nyelvhasználat Gondolkodási, tanulási és szociális készségek fejlesztése. Az esztétikai és erkölcsi érzék fejlesztése.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

		• Memoriterek.	

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

II. OLVASÁS ÉS AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE Könyvtárhasználat	• A néma értő olvasás gyakoroltatása (szöveg áttekintése; téma megállapítása a cím, az ábrák alapján; kérdés a témáról; jegyzetelés; szöveg reprodukálás; összegzés) különböző műfajú szövegek feldolgozásával. • Könyvekből gyűjtött adatok rendezésének alapvető ismeretei. • Ismeretterjesztő cikkek olvasása és ismertetése. • A tanár által alkalmanként kiválasztott hírek, interjúk olvasása napilapokból. • Rejtvények megoldása és beküldése a szerkesztőségbe. • Műsorfüzetek, katalógusok olvasása. • Tájékozódás kézikönyvekben. • Műsorajánlat készítése. • Szótár- és lexikonhasználat • Írói szótár • Könyvtári órák: anyaggyűjtés adott témákra (forráshasználat; forrásjegyzék; az idézés módjai) • Színházlátogatás	• Különböző jellegű és műfajú szövegek olvasása. • Tájékozódás a katalógusban (szerzői; cím) • A tanulást segítő könyvsorozatok használatának gyakorlása. • Ábrák, illusztrációk értelmezése. - Lexikonhasználat, internetes keresőprogramok használata. • Önálló tanulás fejlesztése. • Könyv- és sajtóolvasás tanulása • az első átolvasás gyakoroltatása (skimming)	Hangos és néma olvasás, az írott szöveg megértése. Tanulási képesség fejlesztése: vázlatírás, adatgyűjtés Az ismeretek összekapcsolásának képessége, komplett gondolkodás, nyitottság, érdeklődés fokozása. Kognitív kompetencia: elemző és összehasonlító képesség Tudásszerző kompetencia: összefüggés-kezelőképesség Kíváncsiság, megfigyelés, felfedezés, összehasonlítás rendszerzés képessége.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

IV. ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK Anyanyelv Szavak Szó szerkezetek Mondatok	• A szófaj fogalmi körének bővítése: névszók, névmás, határozószó, névelő, névutó, kötőszó • Szóalkotások: szótó és toldalékok (képzők, jelek, ragok) • Az egyszerű mondat szerkezete: fő- és bővített mondat. • A mondat fő részei (alany, állítmány), bővítményei (tárgy, jelzők, határozók).	• Szavak csoportosítása, átalakítása. • Szó szerkezetek • Mondatalkotások: beszélő szándéka, logikai minőség • Szófaj fogalmi körének bővítése. • Mondatokkal összefüggő nyelvhelyességi normák gyakorlása. • A mondatrészek nyelvhelyességi normáinak megismerése és gyakorlása.	Szociális kompetencia: együttműködő és csoportkezelő képesség, segítségnyújtás anyanyelvi kommunikáció: helyesírási képesség, helyes nyelvhasználat, mondatfonetikai eszközök használata, lényegkiemelés. Kognitív kompetencia: elemző és összehasonlító képesség narratív kompetencia: dolgok közlésének képessége A megkülönböztetés, az azonosítás, az összehasonlítás műveleteinek aktivizálása a perceptív - cselekvéses gondolkodás fejlesztése érdekében.
V. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE	Líra • versciklus • tájvers • énekelt versek	• Lírai művek elemzésének gyakorlása • (megnevezés-ráismerés szintjén) • Életrajzi adatok	Anyanyelvi kommunikáció: szövegértő képesség erkölcsi esztétikai érzék fejlesztése Irodalmi kultúra: az irodalmi művek értelmezése Tanulási képességek fejlesztése: rendszerező összehasonlító és elemzőképesség fejlesztése Pozitív érzelmek befogadásának képessége, igényessége. Érzelmek aktivizálása, az átélés képessége.
	Epika • elbeszélő költemény • útleírás • novella • életrajz • levél • szatíra • alkotói portré • ifjúsági regény	• Epikus művek elemzése: cselekmény szerkezetének felismerése, időviszonyok megállapítása; szereplők jellemábrázolásának elemzése; fantáziaképek elemzése. • A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	Gondolkodási kompetencia: elemzőképesség fejlesztése Anyanyelvi kommunikáció: szövegértelmezés esztétikai érzék fejlesztése Aktív, passzív szókincs folyamatos gazdagítása Pozitív érzelmek befogadásának képessége, igényessége. Érzelmek aktivizálása, az átélés képessége.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

	- tudományos fantasztikus regény		

TOVÁBB HALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására.
- Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni.
- Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hanglejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás).
- Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására.
- Képes hangulati szempontú szövegelemzésre.
- Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van.
- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.
- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni.
- Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.
- Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is öt-hat mondatban számot ad.
- Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.
- Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit.
- Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

8. évfolyam

FEJLESZTÉSI CÉLOK:

- A kultúra értékein keresztül alakítson ki erkölcsi normákat, nemzettudatot, szociális érzékenységet, empátiás készséget, ezáltal segítse, hogy szűkebb és tágabb környezetében tudjon pozitív értékeknek megfelelően élni.

FEJLESZTÉSI FELADATOK:

- Egyre tudatosabb, szabályosabb nyelvhasználat fejlesztése.
- Véleményalkotási és értékelési képesség fejlesztése.
- Mondattani ismeretek bővítése, mondatelemző készség fejlesztése.
- A helyesírási készség továbbfejlesztése.
- A tanulók szókincsének további gazdagítása, különös tekintettel – a köznyelven túl – az irodalmi és az iskolai tanulmányokhoz kapcsolódó szókincsre.
- A szövegalkotási, fogalmazási készségek fejlesztése.
- Szövegelemzési módszerek megismerése, gyakorlása.
- Az önkontroll fejlesztése a helyesírásban, hibajavítás helyesírási szótár segítségével.
- A kulturálódás igényének kiterjesztése a tömegkommunikációs eszközök használatára, a közművelődési intézmények látogatására.

FEJLESZTÉSI KÖVETELMÉNYEK:

- Tudjon kapcsolatot felvenni, fenntartani, kommunikációs helyzetben szándékot, véleményt nyilvánítani.
- Tartsa tiszteletben mások véleményét.
- Vegyen részt a készségfejlesztő gyakorlatokban, a közös dramatikus játékokban és az alapszintű elemző beszélgetésekben.
- Alkalmazza a metakommunikációs technikákat.
- Tudja a szemelvények megjelölt részeit memoritereként idézni.
- Legyen képes felkészülés után szépirodalmi művek igényes felolvasására.
- Legyenek alapvető ismeretei az egyszerű mondatok köréből (mondatrészek felismerése; szó szerkezetek).
- Legyenek ismeretei a szóalkotási módokról.
- Próbálja felismerni a nyelvi szövegben a tanult hangtani, szó- és alaktani, mondattani jelenségeket.
- Használja a helyesírási segédkönyveket.
- Tudja segítségnyújtás mellett az egyszerűbb szövegelemző műveleteket szóban és írásban elvégezni.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

- Értse a tanultakhoz kapcsolódó köznapi, szaknyelvi irodalmi szókincset.
- Mutasson elemi tájékozottságot – szóban és írásban – a leírás műfajában.
- Alkalmazza fogalmazási ismereteit a mindennapi élethelyzetekben.
- Segítséggel tudjon ismert, megértett rövid szöveget szóban és írásban tömöríteni.
- Legyen képes kitölteni a mindennapi élet alapvető, egyszerűbb hivatalos iratait (feladóvevény, pénzesutalvány, csekk, hivatalos levél, kérvény). Ismerje ezek formai követelményeit, tudjon tájékozódni a kitöltés módjáról.
- Legyen képes az olvasott művekben megjelenített emberi problémákat, kapcsolatokat, élethelyzeteket, erkölcsi kérdéseket megnevezni, bemutatni olvasónaplóban, feljegyzés, vázlat, jellemzés vagy elbeszélés formájában.
- Legyenek alapismeretei a tömegkommunikációs helyzetekről és műfajokról (hír, tudósítás, glossza, interjú, riport, hirdetés), tudja, hogy melyektől várható el a szigorú objektivitás igénye.
- Fokozódó önállósággal legyen képes az információk értelmezésére, tolmácsolására.
- Ismerje a tömegkommunikációs eszközök szerepét a közvélemény tájékoztatásában és befolyásolásában.
- Fejlődjön a tömegkommunikációs eszközökkel terjesztett információk, tartalmak igényes választásokon alapuló formája.

TANTÁRGYI KAPCSOLÓDÁSI PONTOK:

- Ének-zene: ritmusgyakorlatok, a ritmus más-más formái
- Vizuális kultúra: a ritmus más-más formái
- Testnevelés: a mozgás kifejezőereje
- Történelem: lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása, az írók, költők művei, életrajzi adatai és a történelmi korok
- Természettudomány: lényegkiemelés, vázlatkészítés, írásbeli beszámolóknál a tanultak alkalmazása
- Digitális kultúra: ismeretszerzés módja

FELDOLGOZÁSRA AJÁNLOTT MŰVEK:

A XX. SZÁZAD IRODALMA – KORTÁRS IRODALOM

Ady Endre: Föl – földobott kő

József Attila: Rejtelmek

Karinthy Frigyes: Tanár úr kérem (részletek)

Radnóti Miklós: Nem tudhatom

Móricz Zsigmond: Hét krajcár (novella); Légy jó mindhalálig

Örkény István: Az autóvezető

Juhász Gyula: Anna örök; Milyen volt...

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

Tóth Árpád: Esti sugárkoszorú

Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék

Egy-egy választott mű: Csukás István, Mátyás Iván, Szabó Magda, Tamási Áron írásaiból.

További ajánlott művek:

Ady Endre: Őrizem a szemed

József Attila: Kertész leszek

Radnóti Miklós: Nem tudhatom

Örkény István: Egypercesek

Kortárs irodalom: Két-három szépprózai és öt magyar lírai alkotás.

Világirodalom:

Antoine de Saint-Exupéry: A kis herceg (részletek)

Daniel Defoe: Robinson Crusoe (részletek)

AJÁNLOTT MEMORITEREK:

- Szabó Lőrinc: Ima a gyermekekért
- Juhász Gyula: Tiszai csönd (részlet)
- Önálló választás alapján vers-, novella- és regényrészlet

Témakör	Fejlesztési ismeretek	Fejlesztési tevékenységek	Fejlesztendő kompetenciák, készségek, képességek, attitűdök

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

II. OLVASÁS ÉS AZ ÍROTT SZÖVEG MEGÉRTÉSE Könyvtárhasználat Kommunikációs rendszerek	• Szövegelemző műveletek szóban és írásban. • Az önálló ismeretszerzés eszközei (vázlat, jegyzet, forrásmunkák, idézetek, stb.) • A könyvtár dokumentumainak felhasználása különféle témák feldolgozásában (cédulázás, vázlat, forrásjegyzék készítése). • Önálló tanulás fejlesztése. • Műsортípusok (hír, reklám, közvetítés, film, sorozat, show) szerepe és hatásmechanizmusa. • A média hatása – egyirányú kommunikáció - Műsorok megválogatása.	• A néma olvasás tanítása: A második átolvasás – elemzés – gyakorlása (algoritmus szerinti feldolgozás). • Vers- és prózamondó gyakorlatok. - Memoriterek. • Dramatizálás. • Helyzetgyakorlatok, improvizációk. • Gyakoribb tömegkommunikációs műfajok elemzése, értékelése. • Irodalmi művek rádió, televízió-, filmadaptálásának meghallgatása, megtekintése.	Hangos és néma olvasás, az írott szöveg megértése. Tanulási képesség fejlesztése: vázlatírás, adatgyűjtés az ismeretek összekapcsolásának képessége, komplett gondolkodás, nyitottság, érdeklődés fokozása. Kognitív kompetencia: elemző és összehasonlító képesség tudásszerző kompetencia: összefüggés-kezelőképesség Kíváncsiság, megfigyelés, felfedezés, összehasonlítás rendszerzés képessége.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

III. ÍRÁS, SZÖVEGALKOTÁS Szóbeli szövegalkotás Írásbeli szövegalkotás	• A magyar helyesírás elvei szerinti írásmód.• Az egyszerű mondat helyesírása (vessző, gondolatjel, zárójel, kettőspont, pontosvessző).• Tulajdonnevek (többelemű földrajzi nevek, intézménynevek és a belőlük képzett melléknevek)• Összetett szavak.• Szövegalkotási gyakorlatok. - Stilisztikai gyakorlatok.• Tanult irodalmi és történelmi alakok jellemzése.• Tanulást segítő műfajok: jegyzet, vázlat, szócikkek szerkesztése.• Szövegtömörítés.• A mindennapi élet magán- és társas műfajai:• Elbeszélés különböző anyaggyűjtési módok felhasználásával.• Leírás fokozott önállósággal.• Jellemzés.• Levél – hivatalos levél.• Űrlapok, hivatalos iratok kitöltése.	• Helyesírást fejlesztő gyakorlatok.• Ellenőrzés, önellenőrzés.• Segédkönyvek használata.	Anyanyelvi kommunikáció: szövegértő képesség, helyesírás, kreatív szövegalkotás, az önkifejezéshez szükséges nyelvi képességek verbális komplexitás kezelése, írásbeli kifejezőképesség Hatékony önálló tanulás: ismeretek kreatív alkalmazása Kognitív kompetencia: rugalmas gondolkodás szövegalkotáskor Ítéletalkotás, döntési képesség, önértékelés.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

IV. ANYANYELVI KULTÚRA, ANYANYELVI ISMERETEK	• Szószerkezetek • A mondatrészek szófajai. • Szóalkotási módok: szóképzés, szóösszetétel (mozaikszó) • A szókincs rétegződése: irodalmi, köznyelvi, népnyelvi, csoportnyelvek (diák, argó, stb) • Mondattani ismeretek: • Egyszerű mondat: tö- és bővített mondat. - Mondatok a szerkezet szempontjából - Szószerkezetek a mondatban. • Mondatelemzések: alany, állítmány, tárgy, határozók, jelzők	• Mondatok csoportosítása szerkezet alapján. • Grammatikai műveletek gyakorlása.	Szociális kompetencia: együttműködő és csoportkezelő képesség, segítségnyújtás anyanyelvi kommunikáció: helyesírási képesség, helyes nyelvhasználat, mondatfonetikai eszközök használata, lényegkiemelés. Kognitív kompetencia: elemző és összehasonlító képesség narratív kompetencia: dolgok közlésének képessége A megkülönböztetés, az azonosítás, az összehasonlítás műveleteinek aktivizálása a perceptív-cselekvéses gondolkodás fejlesztése érdekében.
V. IRODALMI KULTÚRA, IRODALMI MŰVEK ÉRTELMEZÉSE	Líra - versciklus - tájvers - énekelt vers Epika - novella - életrajz - levél - szatíra - alkotói portré - ifjúsági regény - tudományos, fantasztikus regény	- Írói portrék megismerése, feldolgozása: életút-ismertető szövegek; irodalmi portrék műelemzéssel egybekötve értékmozzanatok megfigyelése lírai művekben. - Az epikai művek szereplőinek és az általuk hordozott értékek elemzése. - A helyi lehetőségek függvényében egy színpadi mű megtekintése.	Kognitív kompetencia: elemzőképesség fejlesztése anyanyelvi kommunikáció: szövegértelmezés esztétikai érzék fejlesztése aktív, passzív szókincs folyamatos gazdagítása Pozitív érzelmek befogadásának képessége, igényessége. Érzelmek aktivizálása, az átélés képessége.

A HAJDÚ- BIHAR MEGYEI ÁLTALÁNOS ISKOLA, GIMNÁZIUM ÉS KOLLÉGIUM HELYI TANTERVE

TOVÁBB HALADÁS FELTÉTELEI:

- A tanuló képes az olvasott művek mondanivalóját megfogalmazni, képes az olvasottak időrendi, történeti átlátására, összefoglalására.
- Képes szövegalkotáskor az alkalomhoz és a helyzethez igazodni.
- Verset és prózát (részleteket) kontaktustartás mellett értelmezve, a (helyes) ritmus, hangjejtés és hangsúlyok alkalmazásával elmond, bemutat (felolvasás).
- Képes különböző műfajú szöveg élményt nyújtó olvasására.
- Képes hangulati szempontú szövegelemzésre.
- Fogalmazásában, szóhasználatában, beszédében egyéni stílusa alakulóban van.
- Képes az írást céljainak elérése érdekében használni.
- A tanult nyelvtani szabályokat alkalmazza önálló írása során.
- Igyekszik rendezett külalakú, olvasható írásműveket készíteni.
- A tanulás céljából tud lényegyet kiemelni, vázlatot készíteni.
- Rendelkezik ismeretekkel a tanult írók, költők életéről.
- Olvasás útján szerzett ismereteiről írásban is öt-hat mondatban számot ad.
- Képes beszélgetni egy-egy irodalmi alkotásról.
- Az olvasottakban felismeri az ok-okozati összefüggéseket, logikai kapcsolatokat, cselekvések következményeit.
- Szöveghűen elmondja a tanult verseket, versrészleteket.

ÉRTÉKELÉS: 1-5 SKÁLÁN TÖRTÉNŐ OSZTÁLYOZÁS.

2020. szeptember 1-től felmenő rendszerben érvényes